

Գ. ՄԵՍՅԱՆ

ՄԱՅՐԻԿԻՑ

3727

Վ Ր Ե Փ

891.995
5-64

331.50 57
0-64
✓

4

Պրոֆեսորներ բոլոր յեղրների, միացե՛ք!

Փ Ո Ք Ր Ի Կ Գ Ր Ա Դ Ա Ր Ա Ն № 8

Գ. ՄԵՍԻԱՆ

88588
1008
9
3 9 7 1

Մ Ա Յ Ր Ի Կ Ի Ց Վ Ր Ե Ժ

Պ Ա Տ Կ Ե Բ Ա Ջ Ա Բ Ի

2 0 0 4

ԹԻՖԼԻՍ - 1929

5270

ՄԱՅՐԻԿԻՑ ՎՐԵԺ

Արմիկը նոր եր վտան յեղել ու մոր
փեշը բաց չեր թողնում: Մի որ մայրը
շտապ գործով տանից դուրս գալիս՝ Արմի-
կին խաբեց մի աման մածնով:

Յերեխան մածնովն յեղած՝ չնկատեց, թե
վոնց մայրը դուրս յեկավ տանից, գնաց:

Քիչ վոր կացավ, տան լոռթյունը
սթափեցրեց Արմիկին: Նա յետ նայեց,
հետո աջ, ձախ, չորս կողմը—մնաց զամա-
ցած—«վահ, ուր ե մայրիկը»:

Մայրիկը չկար: «Պոռոշ արավ», թե լաց
լինի, բայց բերանի պատառը և առաջի
մածնի ամանը լռեցրին նրան: Հետո՝ ինքն
կրան ասաց կամաց.

Փրատնակար № 1759.

Թիֆլիս, Ժ.Տ.Գ.Խ. Պոլիգրաֆորեստի 6-դ սոյնի փ. 3-3

— Գնամ կանչեմ...

Մոտեցավ տախտի պոնգին, փորի վրա սահեց, իջավ, մի կտոր հաց վերցրեց ու դիմեց դեպի դուռը:

Չարչարվեց, մի կերպ բացեց դուռը, կանգնեց գլխաբաց, բորիկ, ամեն շեմքի վրա և գողարիկ, թլիկ լեզվով սկսեց կանչել.

— Տուլի, տուլի, տուլի...

Սրահի ամբարի տակից դուրս պրծավ հանկարծ Արմիկի խաղընկեր բոթոթը. հավերը վախեցած՝ կրկոջալով թրպրտացին, փախան աջ ու ձախ: Բոթոթը կանգնեց մի ընկալե, ձգվեց, իր կարմիր բարակ լեզուն անցրեց շրթունքներովն ու իրեն թափ տըվավ:

Դեռ չէր վերջել, թե վճռաեղից են կանչում իրան:

— Տուլի, տուլի..., — նորից լավեց Արմիկի ձայնը: Բոթոթը, ուրախ-ուրախ վազեց դեպի Արմիկը և սկսեց պոչը խաղացնել: Արմիկը ձեռքի պատառը նրա առաջը նետեց, հեռ գարձավ սուռն, անդադար իր փորրիկ ցուցամատն ու բռնեց իրար քսե-

լով— իբր թե պատառախաբ և տալիս, ու հրավիրեց նրան ել իր յետևից.

— Տուլի, տուլի...

Տուլին Արմիկի հեռ մոտեցավ տախտին: Արմիկը գրկեց նրան և տնքալով վեր հանեց տախտը: Ինքն ել բարձրացավ մի

կերպ նրա յետևից: Առաջ քաշեց մաճնի ամանը, ամուր գրկեց ձախ կոնով տուլիին ու գլխին առավ.

— Դե, արի ուտենք:

Յե՛վ սկսեցին ուտել զգալիօրս. Արմիկը հերթով մեկ իր բերանն եր տանում

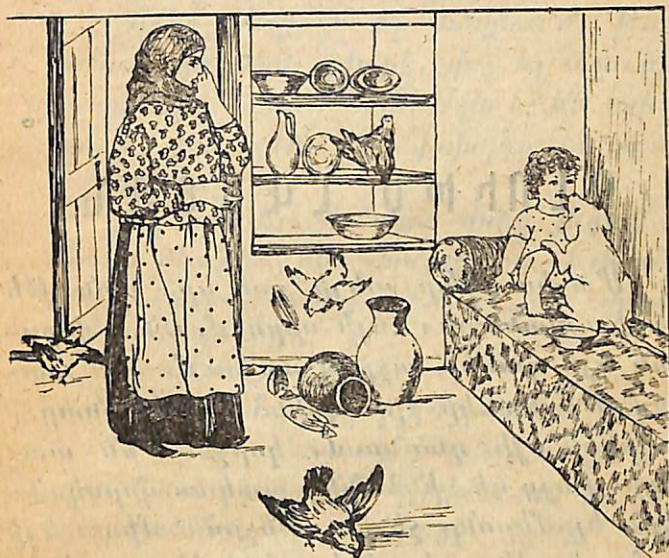
գզալը, մեկ՝ տուլիի. բայց տուլին մեկ-մեկ ել հերթից դուրս եր վերցնում, առանց գր-դալի: Այդ ժամանակ Արմիկի մածնաթա-թախ գզալը իջնում եր տուլիի ճակատին. «Ա՛ տուլի, գզալով տեր ե... պատառ-պա-տառ տեր ե...»:

Բայց տուլին չեղ լսում Արմիկին. քա-նի կենում, ենքան շատ եր ուտում հեր-թից դուրս ու, ենքան ել շուտ-շուտ եր իջնում գզալը նրա դնչին, ճակատին, քը-թին... մինչև վոր իրար նման դառան. տուլիի դունչն ել սպիտակեց Արմիկինի պես:

Հավերը ներս եյին թափվել, փովել տնովը մին ու ամեն ինչ տեղահան արել. ամեն մեկը մի բան եր փորոնում—փորը տախտի տակին, փորը պուճոխներում, փորը՝ թարեքին: Ամանները թափթփվեցին իրար յետևից. թարեքին ել աման չեղ մը-նացել:

Շեմքին յերևաց մայրիկը: Տան ան-կարգությունը զարմացրեց նրան, բայց

յերը Արմիկի կողմը նայեց՝ մնաց ապշած:
— Վո՛ւյ, յես քոռանամ:

Արմիկը մեջքով դեպի մայրը հանգիստ նստած՝ ինչ վոր խոսում եր տուլիի հետ. իսկ տուլին՝ մածնի ամանը և իր դունչը մաքրելուց հետո՝ հանգիստ լիզում եր Ար-միկի թշերը:

Գ Լ ՈՒ Խ Ս Լ Վ Ա Ց Ա Ն

Մահիս ձենը լսեցի լավ եր, քան թե
գլուխս լվանալու: Չեցի սիրում: Ե՛ն ե վորս-
կան եցի դառել, աչքով պահում. սևը տա-
րավ, թե կրակը ջրի պղինձ բարձրանար—
վայրենի եցի դառնում, կորչում են տա-
նիցը: Բեյց դե, ինձանից պակաս վորսկան-
ներն ել մերոնք չեցին: Ինչքան միտս եցի
պահում, ինչքան հսկում եցի՝ դարձյալ
թակարգ եցի ընկնում:

Մեկ ել տեսար մայրս կամ հայրս
իրար յերեսի նայեցին ու բարկացան Շո-
ղիկի վրա.

— «Աղջի, շուտ արա, կրակ արա, խը-
մորի ջուրը ուշացավ, գութանի համար

պտի հաց թխվի, հնձվորը սոված ե, իրի-
կունը մշակը տուն պտի գա»:

Ու՞մ մտքովն եր անցնում, թե, վոչ
ձմեռը գութան կվարի, վոչ ել աշունքն ու
գարունքը արա հնձվի: Մին ել են եցի տես-
նում, վոր ամեն ինչ փոխվեց ու պտավեց
իմ գլխիս:

Եղ որն ել չիմացա վոնց յեղավ. դա-
նակը ձեռքիս, ինձ համար տաշ եցի անում,
վոր մայրս ուսիցս բռնեց ու փափախս
գլխիցս պոկեց:

— Վա՛նայ, վա՛նայ...

— Քե մատաղ ըլեմ, Համո ջան, քե...

Ի՞նչ քե մատաղ, ի՞նչ քե սաղաղ, վոնց
վոր կայծակ ճայթի գլխիս, բոլորը պարզ-
վեց ինձ համար: Ծվվացի, ճչացի, ձգձգե-
ցի, բայց բոլորն անողուտ. մորս մատների
տակ իրար յետևից քանդվում եցին վզիս
կոճակները:

— Չեմ ուզում, վա՛նայ, չեմ ուզում...

— Լաց մի ըլի, ջանիդ մատաղ, լաց
մի ըլի, բա թողեմ, վոր են անտերները
թոկ շինեն, գիշերը գան քեզ քաշ տան
ջուրը գցեն...

— Թող ինձ գցե՛հն, չեմ ուզում, թող ինձ գցե՛հն:

— Քու խոսքովե՛մ, վոր չես ուզում, — լավեց Շողիկի ձենը, — աչքդ հո չեն հանում, քանի զրուզրուս:

Յես ավելի կատաղեցի. վստքս նետեցի՝ չհասավ նրան, լացս ավելի թնդեց:

— Աղջի, դու ձենդ կտրի, ինչ վոր քեզ ասում են, դու էն արա, — վրա պրծավ մայրս. ու նա ծանր ու բարակ, իր մատակը ծամելով գնաց բերավ նախ տաշտակը, հետո ել սանրն ու սապոնը ու դիտմամբ զրավ աչքիս առաջին: Վոր ազատ լինեյի, յես գիտեյի թե ինչ կատանար Շողիկը, բայց նա լավ գիտեր, վոր յես կաշկանդված եմ:

Քիչ հետո պղինձն ել յեկավ տաշտակի մոտ: Գոլորշին քուլա-քուլա բարձրանում եր նրա բերանից: Լացս ավելի ազիոզորմ դարձավ. ասես թե՛ խարույկիս ծուխն եր բարձրանում, վորի վրա պիտի այրեյին ինձ:

Ամենից սարսափելին սապոնն եր:

— Մայրիկ, փարչը բերե՛մ, — ելի լավեց Շողիկի ձայնը, թեև փարչն արդեն նրա ձեռքին եր:

— Աղջի, դու կորի եղանդից, ա՛խ, թե մին կպրծնե՛մ...

— Աղջի, բարկացնիլ մի յերեխուս. լաց մի ըլի, արևիդ մատաղ, ես ե պրծնենք, մին տես քեզ ինչեր պտեմ տալ. թող են վախտը Շողիկը հենց մտիկ տա ու աչքերը վեր անի:

Հասավ ըոպեն:

— Դե կուաց, քեզ մատաղ:

Յես չեմ կուանում, դարձել եմ չոր փետ: Մայրս վզիս ե հարում, վոր ծոխ, յես գլուխս վեր եմ ցցում:

Ես կոխվը բավական շարունակվեց: Շարունակվեց ենքան, վոր յես մորս ձեռքը կծեցի, թե դուրս պրծնեմ, նա ել բարկացավ ու գլխիս խփեց:

— Աղջի, աժա՛, դե վոր չի կուանում, աժա՛ տեսնենք ո՞վ կփոշմանի:

Շողիկն ել դրա համար եր պատրաստ կանգնեւ: Ո՞ւմ մտքովը կանցներ: Կանգնած տեղս փարչը վոր գլխիս թեքվեց, ջրի թելերը մեջքովս հասան կրքնկներին: Ձենս ավելի բարձրացավ, բայց ես անգամ արդեն կուացա: Փարչը փարչի յետևից եր գալիս, շունչս քիչ եր մնում, թե տակին կարի. ասում եյի հրես կխեղզվեմ, բայց շարժվել չեյի կարում, մորս ծնկների մեջ մնացել եյի մեխված, վոնց վոր սեղմիչների մեջ:

Փոռում եմ «տա՛ք է», վերևից ասում են՝ «տաք չի»:

Ասում եմ՝ «սապոն չեմ ուզում», չի

լսում—տրորում ե գլուխս սապոնի չոր կոոճի տակ:

— Վա՛ւ՛յ, նանի ջան, աչքերս...

— Աչքերդ չքուացան, հախդ ե, ինչի՞ չես թողնում կարգին լվանամ. ուրիշներն ել յերեխեք ունեն, թե մենակ դու յես: Կրակ ես դառել ինձ համար:

Եսպես կովով, աղմուկով լվանալու կեսը անց եր կացել, վորքան հիշում եմ, լացս ել բարակել, վոր մայրս Շողիկին շշուկով ուրիշ տեղ զրկեց:

— Ես ե, վոր պրծնեմ, յերեխուս համար բլիթ պտեմ թխի. իրիկունն ել մեծ պղնձովը քաշովի պտեմ եփի. Շամամ հոքիրը մեղր ե բերել, իրան պտեմ տա, ուտի:

Եսպես նա շարունակում եր, յես ել համ հավատում եյի, համ ել կասկածում: Ես միջոցումը, նա մին ել սապոնը վեր կալավ:

— Վախիլ մի արևիդ մատաղ,—ասաց,— մենակ գլխիդ եմ քսում մի պատառ, երեսիդ չեմ քսելու: Յես գիտեյի, վոր սուտ ես...ում, վորովհետև միշտ ել եղպես եր ա-

սում, բայց առաջ գլուխս եր քսում, հետո
ել յերեսս:

ժընգժնգացի, լաց եղա նորից, վա-
ներս տափը թակեցի, բայց բան չոգնեց,
նա աղաչում եր ինձ:

Վոնց յեղավ, մին ել, նա սապնոր թո-
ղեց գլխիս՝ թե ժած չգաս, եսպես կաց,
սառը ջուր բերեմ խառնուրդ անեմ:

Վոնց վոր թե մտքումս մի արև բացվի.

մայրս հենց մեջքը դեպի ինձ արավ թե չե՛
աչքդ բարին տեսնի. տաշտակի գլխովը լոք
տվի, սապնի կոռճը գլխիցս թուավ մի կողմ
ու յես գլուխս փրփրած արդեն դռանն եյի:

— Վո՛ւյ, յես քեզ թաղեմ, վո՛ւյ յես քեզ
տափումը...— լսեցի յետևիցս, բավական
հեռու:

— Աղջի բռնի հա՛. ա՛ տղա բռնեցեր
հա, Սարգիս, Սարգիս...

Կալը վոր անց կացա՝ պատահեցի Շո-
ղիկին, մի գինու բաժակ կիսատ ձեռքին՝
քացախ եր տանում գլխիս համար. նա վա-
խեց թե քացախը վեր անի, յես թուա:

Քամակիցս թմթմփոցը շատացավ. ա-
նեծք ե, վոր թափվում ե, աղաչանք ու
սպառնալիք ե, վոր զալիս ե. Բայց գիտեմ,
վոր մայրս ու Շողիկը ինձ հասնողը չեն:
Գյուղի կեսն եյինք հասել, վոր մի ուրիշ
փոսնաձայն ել հասավ մեզ: Մեր ծառա
Սարգիսն եր. նա գոմուճն եր յեղել, վոր
լսել եր մորս ձենը: Ել շատ չտեսեց մեր
վագելը զրանից հետո: Սարգիսը առաջս ըն-
կավ ու ինձ բռնեց: Մայրս ել կանգնեց.

3227

Նրա չուստի մի հասար Շողիկը յեակից բե-
րավ հասցրեց ու Սարգիսն ել կուռս բռնած
ինձ բերավ հանձնեց մորս: Նրա շրաթա-
թախ ձեռները մի քանի անգամ բարձրա-
ցան ինձ վրա, բայց վոչ մի անգամ ել չը-
ղիպան. ամեն իջնելիս զգում եյի, վոր նա
խնայում ե:

Բերին տուն ու շարունակեցին. լվա-
ցան ել, սապնեցին ել: Ել յես առաջվա պես
չեյի բողբոլմ, լեզուս կարճ եր, մենակ
ժընգժընգում եյի ինձ ու ինձ:

1887000

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0007881

8-1034

ԳԻՆԸ 15 ԿՈՊ.

ԼՈՒՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ ՆՈՒՅՆ ՀԵՂԻՆԱԿԻ ՀԵՏԵՎՅԱԼ
ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԳԻՔՈՒՅԿՆԵՐԸ

«Փոքրիկ գրադարան»

№ 1. Բաղալը (սահավաթիվ)	25 կոպ.
№ 2. Խրճիթում » »	15 կոպ.
№ 3. Վաճիկը » »	15 կոպ.
№ 4. Մայրը	15 կոպ.
№ 5. Ճիթ-ձիթը	15 կոպ.
№ 6. Վազրն ու կատուն	15 կոպ.
№ 7. Ճուռիկը-հրշեջ	15 կոպ.
№ 8. Մայրիկից վրեժ	15 կոպ.

Վաճառվում են հայ զրավաճառանոցներում:

Գումարով գնողներին զեղչ:

Հեղինակի հասցեն՝ Тифлис, улица Жуковского, д. № 10.